

PREOTULU ROMANU.

Diuariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

Baseric'a.

Candu vorbimu de baserica, adese audîmu a ni se respunde: cá pentru-ce e de lipsa baseric'a? ce lípsa are Domnedieu pre acestu pamentu de o casa deosebita? Acést'a e una inconvenintia pentru Domnulu tuturoru, deóra-ce universulu intregu se tiene de Elu, si e in totu loculu de façia. Aredicati-ve ochii la ceriu, aci e de façia, scoboriti-ve la iadu si-lu ve-ti aflá, cercati se treceti marea, mân'a Lui ve conduce. Unde se afla o baserica mai frumósá decátu acestu universu, decátu lumea? Ceriulu se estinde cá unu pavillonu, sórele si stelele suntu spre a reversá lumina, pamentulu e pavimentulu, — si tóte impreuna vorbescu despre frumseti'a si despre marirea lui Domnedieu, tóte vestescu iubirea si bunatatea domnedieésca, — éra omulu trairu in acestu universu e cá unu pontifice supremu, anim'a lui este cá unu altariu de unde se inaltia unu mirosu de bunamirésma.

Acést'a asia fiendu, pentru ce se se vorbésca dara de baserica facuta de mâni omenesci in loculu basericeii fundate de ins'asi mân'a lui Domnedieu, marirei carui'a nemica se póte asemená!?

E dreptu cu adeveratu cá universulu e o baserica minunata plina de marirea lui Domnedieu, cáci „*ceriurile spunu marirea lui Domnedieu; si facerea mâniloru lui o vestesce tari'a.*“ (Ps.) Nu numai, cí se póte díce cá sufletulu omenescu ziditu dupa chipulu si asemenarea lui Domnedieu, curatítu prin rogatiuni si prin sânteles sacramente, si mai alesu sufletulu unui dreptu inca e baserica.

Pre lângă tóte aceste avemu lípsa și de baserica făcuta de mâni omenesci, de casa destinata și sântîta spre eserciarea cultului Domnedieescu.

Éta ratiunile necesitatei basericeii.

Inainte de tóte baseric'a e de lípsa, pentru-cá rogatiunea nóstra se fia démna de marirea lui Domnedieu, și se fia mai usioru și mai securu ascultata. — Deóra-ce omulu e facutu ast'feliu încátu mai puçinu pretiuiesce cele de tóte dîlele, și mai cu ferbinte sêntire i-se inaltia anim'a intr'unu locu distinsu, maiestosu, unde sêntiulu omenescu mai cu usioréla și cu mai mare ardóre se redica la tronulu cerescu.

Si desî e dreptu că și afora de baserica se póte face rogatiune, și inca nu odata rogatiune mai escelenta decâtu chiar' in baserica, deóra-ce relatiunile nóstre cătra Domnedieu se determina din affectulu animei: totusi neme nu póte negá că vulgaritatea locului fórte influintiéza asupr'a directiunei și caracterului cugeteloru, — micșiorandu vivacitatea sêntimentului.

Adóu'a óra, baseric'a ni e de lípsa și pentru ace'a, deóra-ce omulu are neincungiurata lípsa că prin midilocirea lucrurilor vediute, se se redice la cele nevediute. Déca sufletulu nostru ar' fi liberatu de sarcin'a trupului, cu adeveratu că nu ar' avé lípsa de aceste case și zidiri sacre, căci la acelu casu sufletulu celu nematerialu s'ar' aruncá in senulu lui Domnedieu, spre a se odichni in trênsulu că și in terminulu ultimu alu doririloru, alu rogatiuniloru.

Dara sufletulu este unitu cu trupulu, și pâna candu existe acésta legatura, omulu vá avé lípsa de ajutoria esterne spre a se inaltia dela cele pamentesci la cele ceresci, dela cele vediute la cele nevediute.

A trei'a óra baseric'a e de lípsa că in trêns'a poporulu sè se indemne la rogatiune, și că ins'asi rogatiunea se devina mai efficace, dupacum affirma și s. Joanu Chrysostomu dicîndu: „*Voi dîceti că ve poteti rogá și acasa, dara efficacitatea rogatiunei vóstre nu se póte asemená cu acéa carea o faceti impreuna cu fratii in baserica, unde votulu toturoru de cătra preotu se oferesce Domnului.*“ Acésta necesitate a insinuat-o și Mantuitoriulu cându a dîsu: „*Unde*

suntu doi séu trei adunati intru numele mieu, acolo suntu si eu in midiloculu loru.“

Apoi religiunea cá si o societate, are lípsa de unu locu acomodatu pentru conveniri publice unde se se deie lui Domnedieu omagiale publice si solemne. Càci decumv'a miriadele de stele — díce unu scrietoriu — suntu voióse de^a-si uní lumin'a loru si cá si unu tributú a redá Creatoriului ace'a lumina: óre sufletele cu multu mai numeróse decâtu stelele, se nu sémta detorinti'a de a se uní, cá prin onor'area lui Domnedieu se deie tributulu veneratiunei celui Atotopotinte!?

E de lípsa inse beseric'a si dintr'unu motivu mai generalu, adeca din motivulu cultivarei spirituale, din caus'a civilisatiunei genului omenescu.

Civilisatiune! ce cuvêntu de mare insemnatate!

Si éta acest'a este de a se atribuí basericei materiale, càci intrêns'a se vestescu principiale civilisatiunei adeverate.

Se vedemu óre adeveratu e acést'a?

Se punemu intrebarea cá ce e bas'a cultivarei, a civilisatiunei? Prin ce devíne omulu: cultu, finu si moralu?

Conditiunile civilisatiunei suntu: „*Adeverulu, iubirea si vertutea.*“

Neadeverulu produce reulu, din reu se nasce foradelege, si fora de adeveru nu este civilisatiune.

Si unde e adeverulu? Unde se aflá adeverulu mai 'nainte de venirea lui Isusu Christosu? — Inainte de venirea Mantuitoriului nóptea rataciriloru erá chiar' si in scólele celoru mai renumiti invetiati, si dupa ratacire de 40 vécuri ratiunea sclavita dedeá strigatulu desperatu: „*ce este adeverulu?*“ A venitu Christosu si a datu respunsulu nimeritu: „*Eu sum adeverulu!*“

Déca Christosu nu ar' fi facutu decâtu se se arete, déca intruparea Lui nu ar' fi duratu decâtu numai unu momentu, ce ar' fi devenitu adeverulu acel'a impartasítu numai la puçini Apostoli?

Si la casulu acel'a, cându Christosu ar' fi lasatu Invetiaceiloru sei o multíme de invetiaturi, tóte aceste nu ar' fi fostu decâtu o traditiune. Supunemu cá invetiaceii au adunatu in giurulu loru ómeni spre a-i instrúa, totu nu ar' fi

fostu alt'a decâtu o scôla. Supunemu că acei invetiacei sar' fi marginitu a dîce: „Éta bibli'a“, dara bibli'a e o carte inchisa celui ce nu scîe cetî, — e neintielegibila, celui ce nu scîe cetî si cuprinde, apta de mîi de intielesuri, avéndu lîpsa de interpretare.

Cui s'a concrediutu dara adevverulu? — dóra ómeniloru, domnitoriloru!? Acestor'a a datu Domnedieu scepstrulu, dara nu cîrgi'a pastorală. Ei au dreptu de viétia si de mórte in cele politice, dara nu in cele religióse. — Nu acestor'a s'a concrediutu adevverulu, ci basericeii.

Auctorulu concrederii este Christosu, carele fiindu odata in sinagog'a Judeiloru, si espunendu misiunea ce o are de implinitu, — spre realisarea misiunei, alese 12 Apostoli dîcîndu-le „*Mergeti in tóta lumea.*“... Dara ce se faca in acésta calatoriá? dóra se dispute, se svatuiésca? nu, ci „se invetie.“

Si pre cine se invetie?

Pre cei mari si pre cei mici, pre intiepti si nein-tiepti, tóte popórele lumei.

In ce modu se invetie? — Publice la audiulu tuturoru.

Cu ce midilóce? — Fora auru si fora argintu.

Cu ce recompensa? — Cu urgisire si persecutare pentru Christosu.

Cu a cui Auctoritate? — Cu a lui Christosu, incátu cine ve asculta pre voi pre mine me asculta — dîce Christosu — deóra-ce nu sunteti voi cari vorbiti, eu sum carele vor-bescu intru voi, éra intru mine Tatalu.

Éta dara misiunea, misiunea sustienerei, vestirei si la-tîrei adevverului, căci Tatalu vorbesce in Fíiulu, Fíiulu in ba-serica, prin urmare acésta baserica este constituita de ma-gistr'a adevverului.

Acestu adevveru pâna in dîu'a de adi se invétia de pre cele trei catedre. adeca cea pontificală, cea episcopésca si cea preotiésca. Afora de aceste catedre nu ve-ti aflá decâtu paganismu, eresu, schisma, decâtu catedr'a rataci-riloru, a filosofiei carea neci umbr'a adevverului nu o are, deóra... tóta diu'a se schimba, pâna candu adevverulu stă neschimbatu. — Si acestu adevveru se consérva numai in baserica.

Dara in baserica stà si *iubirea*.

Cercati numai afora de baserica, acolo in locu de iubire adeverata ve-ti gasi egoismulu, inamiculu a tóta civilisatiunea. Cautati afora de baserica midilóce de a stêrpí egoismulu, si nu ve-ti gasi. Faceti cá Christosu se fia lapedatu din lume, si lumea e nimicita.

Asia este cu adeveratu, cà baseric'a — zidirea cea sânta, — este foculariulu iubirei, — afora de ea vomu gasi filantropia, dara nu iubire.

Ce se mai recere la civilisatiune? *virtute*.

Foradelegea pre neme nu-lu vá face cultu, ci din contra. — Dara ce se recere spre vêrtute? Spre a avé vêrtute, se recere o fortia, carea nu numai cá omóra cele esterne, ci sugruma chiar' si poft'a si cugetulu foradelegei. Vêrtutea e unu ce supranaturalu, si se cuprinde cá in isvoru in ss. sacramento, in s. eucharistia, in penitentia, care tóte le aflamu in baserica.

Cându dara baseric'a posiede adeverulu, iubirea si vêrtutea, ce mai lipsesce spre intemeierea civilisatiunei? Se recere inca libertatea. Nu inse ace'a libertate despre carea totu mereu audîmu vorbindu-se, si carea e numai licentia si tirania, ci libertatea cea adeverata, ce are de temeiu dreptatea, — libertatea ce isvoresce din iubire, si din carea ese fratietatea si egalitatea.

Ce cuvete suntu aceste: libertate, egalitate si fratietate! Si unde se gasescu aceste in sensulu celu adeveratu decâtu in baserica? Acele numai atunci au pretiu si influintia, candu se pronunçia in façi'a basericeii lui Domnedieu. Aci in baserica, in giurulu altariului, gasimu principiale regeneratóre ale fratietatei, egalitatei si libertatei adeverate.

Spre a avé dara cultura trebuiescu aceste trei lucruri: adeverulu, iubirea si vêrtutea.

Celu dintaniu 'lu vomu gasi in *catedr'a cea sânta* de unde se anunçia invetiatur'a adeverului. Cea de a dóu'a in s. *mésa a eucharistiei*. Éra a trei'a in *scaunulu penitentiei*.

Celu ce imbraçiosieza aceste trei lucruri vá face se inflorésca cultur'a.

Baseric'a inse nu numai cá intemeieza cultur'a si face se inflorésca civilisatiunea, ci ea de-o-data sântiesce pre omu si 'lu face perfectu pentru ceriu.

Celu ce vré sè se convinga, cerce numai câtu de intieptiesce suntu dispuse, tôte in baserica spre ajungerea acelui scopu!

Éta aci ap'a cea sântita, carea ne dîce că trebue se fimu curati, éra de nu suntemu, ne face atenti că se lucramu penitentia de curatia.

Acolo e catedr'a cea sânta! de aci se vestesce moralitatea evangheliei, si ce e mai sântitória decâtu ace'a morala? Acolo e altariulu! Dara pre altariu este Christosu, idealulu celu mai frumosu alu curatiei si alu darului, lînga Elu vei vedé pre Mari'a tipulu miresei, mamei si a veduvei. — Ori încàtrau vomu întórce privirea, ori vomu indreptá pasii in baserica, in totu loculu vomu vedé si ne vomu intêlní cu urmele sacramenteloru, — vomu vedé ceremoniale ce petrundu anim'a si o ducu la ceriu.

Si asia cu dreptu se póte dîce că in baserica se sântiesce omulu.

Voimu se cunóscemu acést'a mai cu de a meruntulu si se ne convingemu despre folosulu si lips'a basericei, se cercamu deosebitele conditiuni ale vietiei.

Aci suntu cei *avuti*. Éta baseric'a pentru acei'a este scól'a intieptiunei si a fericirei.

Cei avuti de multe ori se uita de conditiunea loru, uita că si ei suntu creature misere, si asia 'si cérca fericirea acolo unde nu e fericire adeverata.

Pre acei'a baseric'a i-invétia la cunóscerea conditiunei si detorintiei loru, i-invétia in modu practic. Cáci cându avutulu întra in baserica, semte că nu intra la asemene lui-si; — pentru-cà la pórtá nu afla ómeni imbracati in livre, neci cari se-lu anunçie. Merge mai in lontru, petiórele lui nu calca pre tapete bogate, marimea pompei ce vede 'lu face atentu la puçinatatea lui, — pentru-cà ace'a marime vestesce maiestatea lui Domnedieu ce-lu incungiura. Ingenunchia si lînga dênsulu vede ingenunchiatu pre fiulu celu seracu alu poporului, si se sênte a nu avé dreptu se-i dîca: „Dute de aci, nu-'mi esti asemene.“

Si intr'acésta stare cunósce că si dênsulu este numai o creatura seraca avisata la indurarea lui Domnedieu, 'si cunósce detorinti'a ce o are façia de alti ómeni, si se sênte

mai fericitu rogandu-se la treptele altariului decâtu in midiloculu palatului seu.

Acolo suntu *seraci*. Acesti'a au lipsa de mangaiare si ajutoriu.

Si éta baseric'a li intinde acestea.

Intra seraculu in baserica, portile nu-i suntu inchise, si intrându nu aude cuvente amenintatôrie, ori opritôrie. In locu de acelea aude vócea iubirei si a indurarei ce-i dîce: „Frate aredicati ochii si admira altariulu, de-asupr'a acelui'a stâ crucea lui Christosu, aduti amente de acésta cruce, si crucea t'a ti-se vá para mai usióra, càci 'ti-vá reimprospetá seraci'a lui Christosu carele s'a restignitu pre ace'a. Apoi asculta cuventulu lui Christosu care 'ti dîce: „Fericiti cei seraci, cà acelor'a este imperati'a lui Domnedieu.“

Dara apoi *peccatosii* cum voru poté dîce cà nu ar' avé lipsa de baserica?

Pentru ei ace'a este scól'a mantuirei si a indurarei.

E dreptu cà celu peccatosu nu vá poté se-si redice ochii sei la ceriu, neci cà se aventâna sia de ilusioru càtra tronulu marirei, pentru-cà patimele 'lu apasa. Dara candu vede, aude si cunósce cà Christosu cu indurare privesce asupr'a lui, cà-i intinde mân'a de iubire si de mantuire, atunci pentru elu baseric'a devine midiloculu indurarei, asilulu penitentiei, pemnulu iertarei.

Si cându in baserica va fi petrunsu de nedemnitatea si reutatea s'a si vá imitá pre publicaculu, cu placere vá petrece in baserica, sciendu cà acést'a e intru carea binecuventarea cerésca se scobóra intru animele nóstre.

Ce e óre baseric'a pentru *celu dreptu*? este foisiorulu ceriului. Pentru elu baseric'a este icón'a altei vieti. Elu aci treptatu se redica la ceriu, vede pre mnelulu lui D.-dieu si pre angerii, cari-'lu incungiura, — rapitu si pierdutu in cugetulu acestei commorari ceresci, crede dejá a posiede ace'a fericire vecinica, crede a ascultá armoni'a cantariloru ceresci, si ast'felu se intaresce in vêrtute.

Acolo e o alta conditiune de viétia. Conditieuna celoru *necajiti si asupriti*. Câte suflete ar' poté se dîca cà nu au pétra unde se-si odichnésca, se-si plece capulu.

E bine! Suflete necajite, anime sfasiate si asuprite, veniti la baserica! — Priviti la altariu, pare că ascépta o creatura că se mérga se ingenunchie inaintea s'a, versati puçinelu picaturile amaratiuniloru vóstre, si anim'a vóstra se vá inaltia consolata. Multe lacremi de dorere fura uscate la petiórele altariului unde resiede Christosu dându mangaiare.

Cei asupriti in baserica voru aflá aperare si sperantia, pentru-cà acolo tiranulu si asupritulu nu vá aflá neci scusa neci aperare, ci din contra invetiaturi reprobátóre.

In urma mai este o conditiune a vietiei. Multîmea omenimei e ostenita de grigile si necasurile lumei, toti cercamu pace si usiorare. O! si acésta pace, acésta usiorare ni-o intende baseric'a.

Unu poetu mare atâtu prin mintea s'a cea sublima, câtu si prin suferintia, invelitu intr'o mantéua de dorere, mublá odata in giurulu unei mánastiri. Unu calugaru 'lu intempinà sí-i dîse „Ce cauti, ce cerci aci?“ — Éra poetulu — Dante — response: „cercu pace.“

Si éta acést'a o cercamu noi cu totii. — Asilulu pazei inse este baseric'a. De pásîmu preste pragulu basericeii, odata se umple sufletulu nostru de cev'a sêmtire deosebita, éra de ingenunchiamu si versamu rogatiuni pie, versamu lacreme de penitentia: necasurile nóstre se spala, si pacea va intrá in sufletele nóstre.

Baseric'a este scól'a crestinatatei, foculariu domesticu, sí acoperementu parentiescu, — între paretii acelei'a se invétia abnegarea, castitatea, caritatea, modesti'a, — acolo se forméza caracterulu, iubirea de familia si de patria. Baseric'a este cá si o carte deschisa a vietiei omenesci, — acolo este scrisa istori'a fiecarui'a.

Si din acestu folosu nepretiuitu curge necesitatea basericeloru crestine dreptu credintióse, intru carea a petrece numai o dí mai buna este decâtu o miia de ani in curtile celoru foradelege.

(P. A. de Montefeltro.)

J. Borosiu.

Serbatórea nascerei D.-nului — Cratiunulu.

— *Notitia istorica* *) . —

Diu'a I.

Sosindu tempulu cá se se nasca Mantuitoriulu lumei Isusu Christosu, trebuia se se implenésca in dinsulu si cu venirea lui tóte cele predise de profeti. Dupa-ce au fostu trecutu dreptu ace'a cá la 4000 de ani dela facerea lumei, candu se computá Olimpiad'a 193, éra dela urdírea Romei se numerá anulu 748 — cu 6 ani inainte de er'a vulgara, — si candu preste Judei domniá imperatulu dela Rom'a cu numele Augustu si totu poporulu trebuia se se conscrie la mandatulul Cesarelui, a mersu si Josifu cu Mari'a dela Nazaretu la Betlehemu se se scríe, pentru-cá ambii fiendu din viti'a imperatului Davidu se trageáu din Betlehemu.

Acésta scriere fiendu dispusa din partea Cesarelui pre VIII. calende ale lui Ianuariu dupa computarea de tempu indatenata la Romani, — a cadíutu pe 25 decembre dupa cumu computamu noi, si erá dupa cumu se aréta la Labeu (Tom. 6. concil. p. 1207) di de domineca. Pre acésta di sosindu asia dara si Josifu cu Mari'a la Betlehemu si neaflandu locu pentru multímea ómeniloru, a intratu in pescera, unde in tempu de nópte a nascutu pre Domnulu, despre a carui nascere incunosciintiati prin angeru pastorii, cari in departare de un'a mia de pasi dela Betlehemu, la loculu ce se dícea turnulu Ader, paziáu turmele sale, pre la a 4-a paza de nópte — precumu scríe Arnobiu jun. in salm. 129, au grabitu la pescera, cá se se incredintieze despre adeverulu celoru spuse loru prin angeru, si vediendu-lu se i se inchine lui, celui'a carui dupa ace'a adúcandu-i si magii din resaritu daruri, au venitu pentru adorarea lui. Despre tóte acestea vorbesce evangeli'a, éra despre probabilitatea aceloru impregiurari accidentali, pre cari evangeli'a nu le spune si cari de altumintrelea nu conferu la esenti'a adeverului istoricu, ci se sustienu numai pre temeiuulu celoru spuse de diferiti scrietori, pre largu se póte vedé istoria

*) Diu opulu „Cuventari besericesci pre serbatorile de preste anu“ aparutu in Editur'a nóstra. Pretiuulu 2 fl.

familiae sacr. de Anton. Sandin. Tyrnav. 1748. T. I. p. 5—16.

Ce'a ce e mai de-aprópe de referitu la scopulu nostru, este aretarea candu, cumu si unde s'a introdusu si s'a statoritu serbarea acestui evenimentu mare din economi'a mantuirei némului omenescu.

Cumcà serbatórea nascerei Mantuitoriului s'a introdusu in tempurile cele de antaiu, dela inceputu — si e contemporana cu traditiunea apostolica, cade afara de tóta indoial'a, si diferinti'a stà mai multu in diu'a, pre care erá statorita acésta serbatóre in oriente si in apusu.

Serbatórea nascerei Domnului in baseric'a romana, — la apuseni — de la inceputu erá statorita pre diu'a de 25 decembre cu atât'a siguritate, încâtu mai tardîu s'a aflatu induplecata si cea resariténa a acceptá daten'a din apusu, pentru cà din tablele censului — (a numerarei poporului), pre carele la Judei la mandatulu lui Augustu l'a indeplenu Cirenu, — pre carele 'lu amentesce si sinacsariulu din me-neiulu nostru — au aflatu a fí constatatulu de plenu, cumca nascerea Domnului, coincidendu cu efeptuirea censului, a trebuitu se cada pre 25 decembre. De acésta impregiurare convinsu si s. Augustinu scrie, cà nascîndu-se Domnulu din preacuratulu pantece alu Vergurei la VIII. calend. Januar. memori'a nascerei in totu anulu se celebréza cu devotiune solemna in ace'a dí, in care a fostu si nascerea.

Nu asia stá inse lucrulu la egipteni si la vechii orientali, pentru-cà acesti'a in seculii primi impreunáu celebrarea nascerei Domnului cu aretarea (epifani'a) lui, diu'a botezului, care erá statorita pe 6 januaru, si numai dupa-ce a venitu in cunoscienti'a deplena a impregiurariloru, au strapusu diu'a nascerei la loculul seu, la 25 decembre; despre care lucru apriatu invétia s. Joanu Chrisostomu, carele cá preotu inca teneru tienendu cuventare la Antiochi'a pre diu'a nascerei, aréta cà abia suntu diece ani, de candu orientaliloru le-a venitu la cunoscintia serbarea acést'a.

S. Chrisostomu in anulu primu alu preotiei sale (386) vorbindu despre acestu lucru, de aci cu certitudine se póte afirmá, cà baseric'a orientale a pusu serbarea nascerei Domnului pre 25 decembre la an. 376, si de atunci tóta lumea

crestina o serbéza in un'a si ace'asi dî. Serbarea solemnă se estinde pre trei dîle serbatoresci si inainte serbarea-i se incepe la 20 decembre. Celealalte se potu vedé in rubricile meneiului nostru.

Diu'a II.

A dóu'a dî de Craciunu cá serbatóre la crestinii de acum'a, este continuare festiva a aducerei amente de nascerea Domnului, mai de aprópe inse are dupa ritulu grecescu cá festivitate sie-si propria amentirea a dóuc evenemente accesorie la evenimentulu celu de frunte, adeca la nascerea Domnului; pentru-câ dupa sinacsariulu din meneiele orientali, si mai alesu din ale nóstre, pre diu'a de 26 decembre se pune revocarea in memoria a aretarei angerului, carele lui Josifu i-a spusu se iee prunculu si pre mam'a lui si se fuga in Egiptu pentru-câ vá Irodu se caute prunculu, cá se-lu piérda pe elu (Mat. II); ce'a ce ascultandu Josifu a urmatu nemidilocitu alu doile evenimentu, — pregatirea lui Josifu si incalecarea cátra Egiptu, — de unde acestu evenimentu obvine si su numirea de „adunarea preasantei de Domnedieu Nascátorie si a santului Josifu.“

Celebréza asia dara baseric'a in a dóu'a dî de Cratiunu pre langa aducerea amente de nascerea Domnului, a carei festivitate se incepuse eri, fug'a Domnului Is. Christosu la Egiptu deinaintea maniei lui Irodu, — cu tóte cà acésta fuga la Egiptu, luandu in consideratiune, cele urmate dupa nascere, nu a potutu se urmeze nemidilocitu in a dóu'a dî, adeca la 26 decembre, cî mai târdiu, si anume dupa taierea impregiuru, dupa adorarea magiloru si dupa ducerea pruncului in baseric'a din Jerusalimu. Cà de sí sîrulu acestoru evenimente urmate unulu dupa altulu din spusele evangheliei nu se póte cu deplina certitudine statorí asia, precumu au potutu intru adeveru se urmeze, este totusi unu adeveru, ce nu se póte contestá, pentru cá e urmatu din firea si din cursulu lucruriloru, cá fug'a la Egiptu a trebuitu se urmeze dupa templarile amentite; deóra-ce numai dupa taierea impregiuru urmata la 8 dîle, — si inca precumu se sustiene din parerea cea mai probabile, numai dupa 13 dîle de'a nascere, — prin

6 ianuarium a potutu se ajunga magii intru adorarea lui, de si suntu alte pareri, cari sosirea magiloru o punu pre tempulu mai tardîu. (Conf. hist. fam. sacr. T. I. p. 33—34.) Alte impregiurari si combinatiuni referitorie la obiectulu acestei festivitati se potu vedé in opulu cit.; noi acî le trecemu cu tacerea amentindu numai scopulu din care sant'a baserica a pusu la mai mare evidentia amentirea despre fug'a la Egiptu, carele erá: de o parte se se implinésca profet'ia „din Egiptu am chiamatu pre Fíiulu mieu“, si de alta parte cá prin fug'a dinaintea uciderei, ce o intentiunase si o patrase Irodu, se se astupe gur'a ereticiloru celoru ce ar' coutezá a díce cá Christosu numai dupa nalucire si nu cu trupulu s'a nascutu. Vedi sinacsariulu din meneiu. Despre loculu, tîmpulu petrecerei si minunile facute in Egiptu si alt., se póte vedé hist. fam. sacr. T. I. pag. 46—61.

J. Papiu.

Predica la nascerea Domnului.

Éta vestescu voue bucuria, carea va fi la totu poporulu, cá astadi s'a nascutu voue Mântuitoriulu.

Ev. Luc'a c. 2. v. 10.

Asia a dísu Angerulu catra pastori, asia ve díce si eu astadi, iub. Ascultatori, la inceputulu vorbirei mele. Vestirea Angerului a avutu de urmare prea-marirea lui D.-dieu, càci „s'au intorsu pastorii prea-marindu si laudându pre Domnulu.“ Venindu si eu astadi a repetá cuventele Angerului, speru cá voru avé acel'asi efectu in animele vóstre.

Dá! bucuria ve vestescu, si ace'a se si afla in anim'a vóstra si ve stralucesce din façia! Grigile si necasurile vietiei nu-'su in stare a impedecá bucuri'a si numai la cugetulu, cá Fíiulu lui D.-dieu s'a facutu omu pentru mântuirea nóstra! Si cá se ni-se adauga acésta bucuria sufletésca, se mergemu puçinu cu mentea nóstra colo departe in resaritu in orasiulu Vifleimu, si se privimu fapt'a acumu implenita, acarei'a amintire din darulu lui D.-dieu o serbamu astadi. Si ce se vedi acolo? Prea-Fericit'a Vergura Mari'a

cu anim'a plina de o mângaiere cerésca siede lângá prunculu nascutu in iesle, chorurile Angeriloru adorându-lu, cânta: „Marire intru cei de susu lui D.-dieu, pre pamentu pace si intre ómeni buna voire,“ pastorii se inchina Pruncului si regii resaritului i-aducu daruri condusi aci de stéu'a carea a statutu de-asupr'a unde erá prunculu! Si ce insémna tóte acestea? adorarea Angeriloru, inchinarea regiloru si a pastoriloru, stéu'a cea frumosu lumatórie? Tóte acestea aréta cã noulu-nascutu e Mântuitoriulu multu doritu alu némului omenescu, Emanoilu — cu noi D.-dieu — pre care ni l'a promisú D.-dieu din iubirea s'a nemarginita catra noi, si pre carele l'au cântatu si prevestitu profetii vécuriloru, pre carele Angerii au venitu se-lu adoreze si aci cá si in ceriu, regii se recunósca in elu pre regele tuturoru regiloru, si pastorii pre mângaitoriulu si spriginitoriulu loru, ér' stéu'a se arete, cá si lucéferulu de demanétia, resarirea sórelui dreptatiei, inaintea carui'a trebuia se dispara intunereculu tuturoru vécuriloru!

Dá! Fíiulu lui Domnedieu s'a facutu omu, si cu câta bucuria potemu cântá si noi astadi imnulu angerescu, cãci astadi mântuirea nóstra e sevêrsita, si pentru ce s'au facutu omu Fíiulu lui D.-dieu? Scopulu i-a fostu mântuirea nóstra si caus'a *iubirea lui nemarginita catra noi*, cãci „*asia a iubitú Domnedieu lumea încátu pre Unulu-nascutu Fíiulu seu l'a datu, cá totu celu ce crede in trênsulu se nu piêra ci se aiba viétia de veci.*“

Fíiulu lui Domnedieu s'a facutu omu pentru mântuirea nóstra, din acést'a potemu asia dara vedé: 1) nemarginit'a lui iubire catra noi; si a 2) iubirea cu carea-i detorimu si noi, pentru acést'a fiti numai cu luare amente!

I.

Si acumu se privimu puçinu starea omenimei, candu a *sosítu plenirea tempului*, cá se iee trupu omenescu si se se nasca Mântuitoriulu! Si ce se vedi!? Cátu de deosebite suntu locuintiele si graiurile ómeniloru, pusetiunea si starea loru! Unii traescu in pace, altii in greutatile si necasurile resbóieloru! Unii se bucura, altii plângu cu amaru. Unii-'su liberi, altii gemu in jugulu sclaviei. Unii se nascu ér' altii

trece din acésta viétia dorerósa! Tóte aceste sermane fientié, facute dupa tipulu si asemenarea lui Domnedieu, cá se se impartasiésca de fericirea lui, numai intr'un'a se unescu si convinu, si anume: cá si-au uitatu de scopulu zidirei loru, cá nu cunoscú pre urzítoriulu vietiei loru si asia mergu siguru spre prapastí'a perirei.

Si ce se intempla pre pamentu? Pre pamentu se audu sudalmi, vorbe blasfematórie si desfranate, cântece sacrilege in onórea diavolului! Numele lui Domnedieu nu se aude, séu se aude numai in sudalmi. Si numele teu. O, Isuse! O! inca nu se sciá câtu de puternicu si dulce e acel'a!

Si ce facu ómenii pre pamentu? Se rostogolescu dintru o reutate in alt'a, din unu pecatu grozavu in altulu, uita de Domnedieu celu adevératu, se inchina idoliloru, jertfele loru 'su desfranarile cele mai infioratórie, si tipulu lui Domnedieu 'lu dejosescu cu cele mai uríte fapte. Ur'a, pism'a, si tóte reutatile diavolesci 'si au patri'a loru pre pamentu, „Si totu pamentulu jaceá cá si cufundatu in potopulu necuratieloru si alu faradelegiloru, dupa cumu a disu profetulu Osea c. 4, v. 1. *„blastamu si mintiuna si ucidere si furtisiagu si prea-curve s'au versatu pre pamentu si sânghiuri cu sânghiuri se amesteca.“* — Si de ace'a potemu adauge la acést'a cu prof. Isai'a 5. 14. — „Si si-a largitu iadulu sufletulu seu si si-a deschisu gur'a s'a fara incetare.“ Isai'a 5. 14.

Sufletele celoru morti eráu in munci, càci pecatulu stramosiescu apesá omenimea intréga cu tóte urmarile-i funeste. Rataci-se lumea si mergeá la perire. Intunereculu nescientiei, nóptea pecatului si a tuturor reutatiloru vécuriloru — acopereáu lumea cu intunecime infioratória, cându éta cá apare pre orisonulu lunei acestei'a sórele dreptatiei, care strabate cu razele luminei s'ale ceresci pâna in adênculu sufleteloru, le luminéza si descépta din somnulu mortiei. Domnedieu celu prea-bunu strabate cu ochiulu indurarei si a iubirei s'ale nemarginite prin intunecimea reutatiloru omenesci, pâna la lupt'a cu perirea vecínica a nefericitiloru moritori, le tramite pre Unulu-nascutu Fíiulu seu, cá luându trupu omenescu, se între in lupta, se iee asupr'a-si tóte greutatile si necasurile ei; ba se sufere si mórte pentru invigerea omenimei — *„Asia a iubitu Domnedieu lumea in-*

câtu pre unulu-nascutu Ffiulu seu l'a datu. — 'Lu tramate dîcu, cá se scobóre din tronulu marirei s'ale in prapasti'a lunei acestei'a, in valea plângerei, cá se intindia mân'a nefericitiloru luptatori si se-i conduca la triumtu, la lumina si fericire adeverata. Séu, cá se dîcemu cu profetulu Avacumu c. 2. 3. „*Intru mania de mila si-a adusu amente;*“ adeca: vediendu din tronulu marirei s'ale multimea faradelegiloru omenimei in locu cá se o innece din nou cu unu potopu infioratoriu, ori se o ardia cu putiósá cá pre Sodom'a si Gomor'a o-a acoperitu cu undele indurarei s'ale si o-a aprinsu cu foculu iubirei s'ale — tramitiendu pre Unulu-nascutu Ffiulu seu, cá se o scape de tóte relele si se o aprindia cu foculu iubirei s'ale D.-dieesci. — Unu omu mergûndu din Ierusalimu la Erichonu a cadíutu in talhari, a fostu rapitu si despoiatu de tóte averile, batutu si ranitu de mórte; dar' samaritanulu induratoriu aflându-lu in drumu luptându-se cu mórtea i-s'a facutu mila, l'a redicatu de josu, i-a spalatu ranele cu vinu si le-a unsu cu oleiu, si ducûndu-lu cu sene a avutu grigia de elu, pâna i-a redatu sanetatea si ast'feliu viéti'a... Si spune-mi ce vedi in acésta asemenare evangelica? Au nu erá némulu omenescu ranitu de mórte candu a venitu in lume D.-diesculu Samaritanu. — adeca Unulu-nascutu Ffiulu lui Domnedieeu, care, facûndu-i-se mila de dênsulu, l'a redicatu din loculu parasitu undè erá aruucatu, si vediendu-i ranele lui de mórte, — ranele pecatului si reutatiloru, — i le-a spalatu, nu cu vinu, si i le-a unsu, nu cu oleu, ci cu sângele lui propriu — si i-a redatu viétia, si aci éراسi potemu dîce cu s Augustinu: Si a venitu din ceriu unu doftoru mare, càci pre totu pamentu jaceá unu bolnavu mare.

In scurtu Ffiulu lui Domnedieeu facûndu-se omu a mântuitu némulu omenescu de perirea si mórtea vecînica!

Si acumu ve întrebu prin ce ne-amu facutu noi vrednici de acést'a? Au prin faptele nóstre? Déca acelea eráu blasteme in contr'a lui Domnedieeu! Au dóra a avutu Domnedieeu lípsa de noi in cev'a forma? Dar' *D.-dieu e nemarginitu avutu si fericitu dela sine care n'are lípsa de neme:* „*si in trênsulu locuesce tóta plenatatea D.-dieirei trupesce*“ si din plenirea lui noi toti amu luat.

Asia dara cumu s'a potutu acést'a?

Ve respundu cu apostolulu (Efes 2. 4): *Domnedieu fiendu bogatu intru mila pentru mult'a s'a iubire cu carea ne-a iubitu, pre noi cei ce erámu morti cu pecatele impreuna ne-a inviatu intru Christosu.* — Asia dara Domnedieu din nemarginit'a s'a iubire ne-a mantuitu pre noi prin intruparea Fíiului seu.

Si cumu? déca vomu priví modulu cumu ne-a mantuitu, vomu vedé si mai limpede ace'a nemarginita iubire Domnedieesca. „*Umilitu-s'a pre sene tipulu robului luându*“ si éراسi „*bucurase-vá cá unu uriesiu se alerge cale; din marginea ceriului esirea lui si intimpinarea lui pâna la sfêrsítulu ceriului*“. Ps 18. 6.

Privesce numai prunculu nascutu in iesle in Vifleimu si te intréba cene e acel'a? Acel'a e, *Domnedieu Domnulu acarui'a scaunu e ceriulu, care siede pre Cherubimi, carui'a-i servescu chorurile angeresci; ér' acumu facându-se omu jace cá pruncu iu iesle intre dóua animale...* Acolo e cuventulu vecinicu a Parintelui prin care tóte s'au facutu ce s'au facutu, prin care tóte le tiene: acum'a inse siede legatu in frimbie, încátu nu se póte misică; *i Celu imbracatu cu lumin'a cá si cu o haina, fiendu stralucirea marirei si tipulu statului parentelui vecinicu, care-si imbraca fientiele s'ale in frumsétia: acumu jace infasiatu cu fasia; ér' despre Celu ce a disu „sdrumicatu-s'au muntii, topitu-s'au déluri vecinice calatorieí vecinice a lui“: acumu plânge, vérsa lacremi espusu asprimei vietiei acesteí'a.*

Si ce suntu lacremile acelea?

Nu intru atât'a pentru greutatile la cari e supusu, ci acelea-'su lacremile iubirei cari le-a versatu óre-cându la mormentulu lui Lazaru, lacremile compatimirei cari le-a versatu préste caderea Ierusalimului, — acelea-'su lacremile mântuirei nóstre.

Vedeti cátu s'a umilitu pre sene facându-se omu, rescumperarea t'a o-a facutu cu umilinti'a s'a si acést'a o-a facutu pentru iubirea s'a nemarginita. Séu mai vréi documentu despre iubirea lui? Éca-ti dícu cu s. Tom'a de Vilanov'a: *Marturia se-ti fia crucea, marturia cuiele, dore-rile, paraiiele de sânge, marturia se-ti fia mórtea amara*

care a o-a suferitu pentru tene. „Umilitu-s'a pre sene tipulu robului luându, ascultatoriu făcându-se pâna la mörte era mörtea crucei. O! câtu de scumpu e acestu pruncu sufleteloru nösre. O! câta mângäere ne insufla animeloru nösre; mantuire si marire ne-a venitu nöua dela dënsulu!

II.

Fiiulu lui D.-dieu s'a facutu omu, s'a umilitu pre sene cá se ne scape de perirea vecinica; si acést'a numai din iubire catra noi o-a facutu, căci cu nemicu nu ne detoriá. — Si acumu ve intrebü, cá noi cari tóte le avemu dela dënsulu,— elu ne-a creatu, elu ne-a rescumperatu, dela elu le avemu tóte, — ve intrebü, cu câta iubire-i detorimu? Toti 'mi ve-ti respunde: cu o iubire mai pre susu de tóte, *din totu cugetulu, — din tóta anim'a, din totu sufletulu si din tóte poteriile.* Êr' eu ve dicu cu S. Pavelu Ap.: „*că nemic'a nu ne va despartî de iubirea lui Domnedieu carea este in Isusu Christosu, nece gón'a, nece fómetea, nece golatatea, nece asuprirea, nece perirea, nece inaltimea, nece adënculu nece ori ce alta fapta*“ Si care se fia acelu impetritu, in anim'a carui'a se nu strabata flacar'a acestei pretiöse iubiri? Nece unulu dintre noi! Ba inca si la cugetulu contrariu misicati de indignare cu totii vomu strigá cu Apostolulu nëmuriloru „*celu ce nu iubescë pre Domnulu Isusu Christosu se fia anathema.*“

Si cumu ne vomu aretá prin fapte iubirea nöstra catra elu, căci elu prin fapte ne-a aretatu-o? Se mergemu la Isusu care ni s'a nascutu nöue astadi, se ne unimu versurile si rogatiunile nösre cu ale angeriloru, pastoriloru si regiloru si se i-ne inchinamu si se-lu prea-marimu! Dar' ce se vedi nu-lu gasimu in ieslea din Vifleimu. Se-lu cautamu! Dóra-'lu vomu gasi in Viftani'a inviandu pre Lazaru, au dóra intrandu cu triumfu in Ierusalimu, ori in gradin'a Gethsemani ori in muntele Calvariei ori a Olivetului? Nu-lu gasimu pre aici, căci acum'a siede de-a drépt'a lui D.-dieu si Tatalu!

Deci cá Domnedieu e in totu loculu de fačia, dar' cu deosebire resiede elu in altariale nösre cá unu imperatu in tronulu seu. *Celu ce ne-a iubitu pre noi cu iubire ne-marginita pâna in sfërsitu ne-a iubitu pre noi.* A voitu

ă remané cu noi in tain'a s. Eucharistii si in jertf'a altariului cá se ne fia pururea de indemâna scutu, ajutoriu si nutrementu sufletescu. In altariale nóstre afi dara pre Isusu acel'a, care a fostu in iesle in Vifleimu, in Getsemani, in muntele Calvariei si a Olivetului! Vina dara si i-te inchina cu pastorii, cântâi cu angerii: — „*Marire intru cei de susu lui Domnedieu, pre pamentu pace si intre ómeni buna voire;*“ ada-i daruri cu regii, nu auru, cì sufletulu teu, nu smirna si tamaie, cì iubirea animei t'ale si fapte de ale iubirei. Cade-i inainte, te róga lui si-'lu adoréza!!

Ne vomu aretá mai departe prin fapte iubirea nóstra catra Isusu, déca vomu iubi pre deaprópele nostru cu iubire adeverata cá pre noi insine.

I. Ascultatori! Domnulu nostru Isusu Christosu s'a facutu omu pentru toti ómenii, cáci pre toti fara distingere i-a iubit, si prin acést'a a devenitu capulu nostru, éra noi membrele lui, dupa cumu díce Apostolulu catra Romani „*multi unu trupu suntemu in Christosu.*“ Dreptu ace'a, candu mergeá Saulu in Damascu, cá se risipésca pre Crestini, a dísu Christosu: „*Saule, Saule, pentru ce me persecutezi.*“ Dómne nu in contr'a t'a ci in contr'a crestiniloru mergu! S. Augustinu díce la acést'a: „*capulu strigá pentru membrele s'ale.*“ Cumu ve poteti dara intipuí iubirea lui Christosu fara iubirea deaprópelui? Voi toti sunteti membrele si invetiaceii lui Christosu, care a dísu: „*intru acést'a ve voru cunósce cá sunteti invetiaceii miei déca ve-ti avé iubire intre voi,*“ „*si acést'a e porunc'a mea se ve iubiti unulu pre altulu cumu v'amu iubit, eu pre voi.*“ Cumu poti dara cugetá, cá iubesci pre Christosu, candu nu iubesci pre de-aprópele teu carele cá si tene e membrulu aceluia-si trupu, acarui capu e Christosu? Cumu poti cugetá cá iubesci pre Christosu candu nu-i implinesci poruncile, candu apriatu-ti spune cá „*celu ce are poruncile mele si le pazesce pre ele, acel'a e care me iubésce pre mene.*“

I. Ascultatori! Ce cugetati acumu, iubesci pre Christosu, celu ce nu iubesci, cì are pisma in anim'a s'a asupr'a de-aprópelui? Pism'a séu invidi'a! O! ce cuventu infernalu, cáci iadulu l'a si produsu mai antâiu! Ve aduceti amente cá diavolulu, pismuindu fericirea lui Adamu, l'a amagitu la

pecatulu care ne-a adusu totu reulu, asia dara pism'a a fostu caus'a nefericirei némului omenescu, in contr'a carei'a a trebuitu se ostésca iubirea lui Domnedieu cea nemarginita, prin intruparea Fiiului Domnedieescu, cá se ne scape din perirea in care ni-a impinsu pism'a si ur'a diavolului. Apoi mai cugetati cá prin pisma câte lucruri frumóse s'au nimicitu in lumea acést'a, si câte lacrimi si sudori crunte au cadíutu pre façiele celoru ce si i-a alesu de jertfa.

Si óre se aiba locu in anim'a crestiniloru acésta fiica diavolésca?! Se cuteze unu atare crestinu a se apropiá de Domnulú care s'a nascutu pentru iubirea lui cea mare, in iesle, ér' acum'a 'lu avemu pururea in altariale nóstre? O ce lucru infioratoriu ar' fi!

Diavolulu a pismuitu fericirea omenimei, si ce a ajunsu? Iubirea lui Domnedieu a salvatu omenimea, si elu a remasu cu pism'a care-lu torturéza mai multu decâtu tóte celelalte munci la cari dupa dreptatea lui Domnedieu e supusu. Asia ruinéza pism'a pre cei ce din nefericire o tienu in anim'a loru!

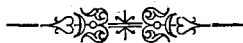
Dar' nu, iub. crestini, departe se fia de noi acésta intinatiune sufletésca, departe vomu aruncá dela noi tóte remasi-tiele ei, noi cari amu invetiatu dela D. N. Isusu Christosu atát'a iubire.

'Lu vomu iubi pre Domnulu mai departe déca vomu tiené poruncile lui, càci acei'a 'su cei ce-'lu iubescu cari-i pazescu poruncile lui. Déca ne vomu abate dela calea cea rea carea amu apucatu-o si vomu merge pre calea care ni-a aretatu-o Isusu, càci ace'a e calea care ne duce la fericire, la fericirea carea ni-a castigatu-o prin intruparea s'a.

Fia cá vorbele aceste puçine ce vi le-amu indreptatu eu astadi din acestu sântu locu se faca cá se strabata in sufletele vóstre razele sórelui dreptatiei care ne-a resaritu nóua si lumii intregi astadi: se le lumineze si curatiésca de intunereculu infioratoriu alu pecatului, se le scóta din intunecimea noptiei reutatiloru la lumin'a ce ni-a adusu-o Isusu din ceriu prin intruparea s'a, fia cá iubirea lui Christosu, iubirea de-aprópelui si tienerea porunciloru lui Isusu se ne fia frumséti'a sufleteloru noastre, ér' ast'feliu gatiti se ne apropiamu de Celu ce ni s'a nascutu nóua astadi, si se-'lu

prea-marimu cântându-i cu angerii: Marire intru cei de susu lui Domnedieu, pre pamentu pace, adeca pacea carea ni-o adusu-o Christosu din ceriu, carea stă in iubire si bunavoire, căci numai asia ne vá fi bucuri'a carea vi o-amu vestitu eu astadi bucuria deseversîta. Aminu.

Joanu Georgiu.

Parenesa la nascerea Domnului.

„Marire intru cei de susu lui Domnedieu si pre pamentu pace si intre ómeni buua invoire!“

Doxologi'a cea mare.

O fintia nefericita mi se infaçiosieza innaintea ochiloru mei sufletesci! — Façi'a-i de dorere e palida cá mórtea, óchii-i de necasu cufundati in capu, buzele-i vinete tremura cá frundi'a. Aci stă pe locu, aci se misca, si nu scie incatrou se apuce si ce se se faca. Acì 'si fréca mânele acì si smulge perulu si din tóta portarea lui se vede, cá o dorere nespusa 'lu chinuesce, unu chinu ne mai pomenitu 'lu torturéza si unu necasu cumplitu 'lu mistuesce. Privindu te infiorezi, pare cá si-a esitu din fire. O ce-am facutu, o ce-am facutu 'si dîce in sene! O cumu de nu am ascultatu! Blastemu asupr'a celui ce m'a insielatu! O! ce-am pierdutu!? Unde este acum'a gradin'a cea frumósa in care locuiamu? Unde suntu pomii cei preafrumosi, in cari eráu totu felulu de fructe si pre a caroru crengi fericite milióne si milióne de paseri cântându laudáu pe ziditoriulu nostru. Unde suntu locasiurile cele preafericite de acolo? Unde angerii cei preastraluciti? Unde fericirea ce aveámu? Unde parintele acelu preabunu? O de l'asiu póte vedé numai odata, mai multu nu i-asi gresí nu i-asi mai calcá porunc'a. Unde raiulu, pe care nu l'amu sciutu pretiuí?... — Aici ce vedu ochii mei? Pamentu si petri si fiere selbatice, de cari abia me potu aperá! — O! reu 'mi este aici! Odata me arde caldur'a, odata 'mi amortiesce trupulu gerulu, odata vedu lumin'a dílei, vedu dulcele si blandulu sóre si baremi elu de

ar' stralucí merçu, dara si dënsulu se vede a me fi urgi-situ, 'si întórce faci'a de catra mine, me parasesce, si atunci par'-cà 'mi pierdu vederea ochiloru, me prinde o càntia, o întunecime infiorátore, de nu sciu încatrou se me misicu. — Acolo nu sëmtiámu nici o stricatiune in mene, dar' aici tóte s'au schimbatu. Par'-cà altu trupu asiu avé, si nu totu acela. — Feliu de feliu de gânduri me muncescu, in urm'a caror'a sëmtiescu slabitiune in capulu meu, ochii nu-mi mai potu suferi lumin'a si stralucirea, nici urechile zuzetulu, petiórele mi se obosescu, manile asemenea sëmtiescu cà va veni unu tãmpu, candu se va impleni ace'a, ce mi-a dïsu parentele acelu poternicu, candu mi-a datu porunc'a, dicându-mi, de nu o voiu observá: cu mórte voiu mori. Sëm-tiescu cà voiu mori. In raiu tóte eráu bune, aici tóte suntu rele. O sermanii miei urmasi ce sórte v'a pregatitu stramoşinulu vostru? Blastemulu ce cu dreptulu m'a ajunsu pentru gresial'a mea se vá versá si asupr'a vóstra. — Din catev'a dïle ce petrecui afora din raiu prea bine vedu si pri-cepu ce viétia o se duceti si voi in acésta lume. Ori ce ve-ti poté fi, numai fericiti nu. Nu ve-ti avé bucuria, care se nu fia impreunata cu jale, — nu dulcétia fora de amaretiune, — nu odichna fara truda. Ori câtu ve-ti alergá dupa fericire nu o veti poté ajunge, càci dëns'a cu atátu mai tare va fugi de voi. Resipiveti preste totu pamentulu, spre a cautá bunastare si totu rele ve-ti intimpiná . . . De vei locui la amiédia-di te va topi arsitia sórelui, de vei locui la amiédia-nópte te va omori frigulu, de vei locui la siesu te voru inundá apele, de vei locui la munte te voru nabusi férale. — De vei cascigá cev'a, cu greu vei poté tiené. O! Dar' ce vorbescu eu de cascigu?. Cu multu zóla, truda si ostenéla, abia vei cascigá atât'a, câtu 'ti va trebui spre a-ti sustiené viéti'a t'a, a soçiei si a prunciloru tei. Pace si linisce nu vei avé. Diavolulu, blastemu asupr'a lui, carele ni-a invinsu la inceputu, cu atátu mai multu ne va invinge de aci înainte. Pe frate 'lu va intarita contr'a fratelui, pe sora contr'a sororei, pe parinte contr'a pruncului, pe pruncu contr'a parintelui, — mereu va nascoci certa si ocara intre ómeni. Pe unu poporu 'lu va intarita contr'a altui poporu, pe un'a natiune contr'a altei natiuni, pe omu contr'a lui

Domnedieu. Din gur'a ómeniloru va scóte feliu de feliu de hule in contr'a celui prea-inaltu. I-va face se se inchine idoliloru, lucruriloru lumesci si se faca tóte nebuniile si elu preste tóte acestea va ríde si se va bucurá. Sermanii mei urmasi! si in urma dupa ce voru petrece ast'feliu unu óre-care tempu, ce se va numí viétia, dreptu resplata voru ajunge si in foculu de veci, unde vermele nu dórme si muncile nu incéta. — O vai, o vai, o vai si éra vai! Intorsum'amu órasi la raiu, inse doi angeri ce strajuiáu la pórtá cu sabii ce focu m'a alungatu de nou. Da, càci amu calcatu porunc'a ziditoriului meu. Eu faptur'a m'am rescolatu contr'a facatoriului meu. Eu viermele nu amu ascultatu pe Domnedieu, eu slug'a pe Domnulu, eu ticalosulu pre celu preastralucitu. — Ast'feliu se tanguiá si cu dreptulu stramosiulu nostru Adamu, dupa-ce fù isgonitu din raiulu desfatariloru, cugetandu la ticalós'a s'a stare si a urmasiloru sei. . . .

Si intru adevèru trista erá sórtea omului dupa pecatu. Omulu celu marginitu a vatematu pre Domnedieu celu nemarginitu. Ce cutezare, ce crima, ce pecatu mare! Offens'a, cu atátu este mai mare cu câtu este mai de rangu mare, mai puternicu celu ofensatu. Pentru esemplu daca a ofensatu cenev'a unu comite supremu, se dícemu asia, negresitu commite mare gresiala, mai mare ar' fi gresial'a candu l'ar' offensá pe ministrulu si de totulu mare candu l'ar' offensá pre insusi Imperatulu. Cátu de mare trebue cà este dara offens'a omului façia de Domnedieu, carele este nemarginitu de mare si de santu, — ea nu este numai mare, ci este nemarginita. Omulu celu marginitu au ofensatu pre Domnedieu celu nemarginitu. Domnedieu e dreptu si cá atare nu póte se nu pedepsésca pecatulu, si nici cà-lu érta, pâna ce se face destulu pentru elu. Dara omulu l'a potutu vatemá pre Domnedieu, inse a face destulu pentru pecatulu seu nu a potutu. Éca de ce. Pentru-cà fiindu pecatu nemarginitu, a trebuitu pentru iertarea lui o (facere destulu) satisfactia nemarginita, la ce omulu fiindu marginitu e incapace. Cu dreptulu dara Adamu precepëndule tóte aceste se vaeta si se tânguesce, vediendu, cà este preste potintia din parte-i a cascigá raiulu celu pierdutu. — Care lucru si alt'-cumu se póte

luminá. — Se ne inchipuimu cumu unu omu întra in cas'a unui'a boieru stralucitu si acolo cu voi'a nimicesce unu obiectu, pentru care a-lu desdaună pe proprietariu lui, fiindu că nu are nimicu, îi este peste tóta potintia. — In urmarea acestei'a, proprietariulu obiectului 'lu arunca pe respectivulu in inchisóre pe viétia. Aflandu-se aici, ticalosulu de elu. plange si suspina si nu póte incetá se nu gândésca la libertatea pierduta. Ce nu ar' dá acum, nenorocitulú acest'a, — daca s'ar' aflá cinev'a si solvindu pentru elu pretiulu obiectului nimicitu l'ar' mantuí din sclavia. Pe câtu de mare i-au fostu machnirea mai nainte, neasemenatu mai mare i-ar' fí bucuri'a de acum'a. — Astfeliu a fostu si starea stramosiului Adamu si in genere a omului alungatu din raiu si aruncatu in acésta inchisóre plina de tóte suferintiele ce se numesce lume. Pe lânga aceste îi erá datu lui Adamu se véda cu ochii sei proprii urmarile pecatului. — Doi fii avesí, doi frati dulci erá, Cainu erá unulu, Avelu celalaltu, si totusi Cainu nu se infiorá a taiá firulu vietiei fratiesci. Éta cea mai trista dovéda a urmarei caderei omului. — Dara acest'a este numai inceputulu, — mai suntu altele multe nenumravere. — Ómenii se inmultiescu, câtu cu numerulu, mai multu cu reutatea. Insusi Domnedieu se ingrigiesce de ei, nu-i mai póte suferí, îi sterge de pre faci'a pamentului prin diluviulu cunoscutu. — Dupa diluviu éra-si inmultiendu-se se imprastiá in tóta lumea, si domniti deplinu de Diavolulu, Tatalu mintiunei, comítu cele mai grósнице nebunii. Mai antâiu se nesuesce a-i instrainá dela adeveratulu Domnedieu si a-i face se se inchine domnedieiloru straini, benesciindu că de-i va succede acést'a, 'si va assecurá si de nu pentru totu-de-a-un'a celu puçinu pe unu indelungatu tempu domnirea asupr'a cadiutei omenimi. — Si si in acestu punctu i-a succesu Diavolului, cá celui'a mai perfectu maiestru alu insielatiunei, a reportá un'a a dóu'a victoria stralucita asupr'a omului. Ómenii au inceputu a-se instrainá de Domnedieu, si a se inchiná idoliloru. Egiptenii se inchináu dobitóceloru, Persii focului, pâna si Grecii si Romanii cei luminati se inchináu la unii domnediei inchipuiti, cari existáu numai in fantasi'a loru. Ba chiar' si pe jidovi, caror'a alt'cumu Domnedieu le trimiteá din candu in candu ómenii sei,

numiti profeti, pentru a-i luminá si a sustiené in ei credinti'a cea adeverata, i-a insielatu Diavolulu mai de multe-ori a se inchiná idoliloru. E cunoscutu din Istori'a biblica, cum israelitii in absentia lui Moise pe muntele Sinai si-au formatu unu vitielu de auru, cu scopu de a-lu adorá, — asemenea e cunoscuta si sacrificarea pe innaltimi. — De sene se intielege cá pre langa asemenea credintia si faptele loru nu poteáu ff alt'feliu. Multe popóre jertfiáu chiar' ómeni idoliloru loru, altele in onórea loru comiteáu cele mai gretióse uritiumi. Romanii, cari cu tóte cá cum asserái si mai susu eráu cei mai luminati, totusi pentru placerea loru nu se rusíuáu a aruncá in circulu leiloru si a tigriloru ómeni, cá cu lacomie se priviesca cum îi voru sfasiá. Ér' ómeni cei cari moriáu, moriáu iadului si focului celui de veci. — Acést'a erá sórtea omenimeii dupa cadere si inainte de venirea Messiei. Orbecáu intr'o intunecime diavolésca fara credintia adeverata si fara morala. Si ce e mai mare, omulu de sene de tóte aceste nu se poteá mantuí, singuru indurarea lui Domnedieu si iubirea lui de ómeni cea mare erá capace a redá fericirea cea pierduta, dupa care oftá stramosiulu Adamu si cu dênsulu tóta omenimea. Dar' én' stâi, stramósie Adame. Én' privesce spre resaritu, óre ce lucru se vede acolo? óre ce lumina apare? Privesce cum cresce, de ce de ce mai tare. Privesce cum se latiesce in tóte partíle? Én' privesce mai multu numai e lumina: e un'a stralucire ne mai audíta si acum privesce o alta minune mare, inaltiáti ochii catra ceriu privesce ce bucuria s'a ivitu de-odata. Angerii, archangelii, cherubimii si serafimii, ostile ceresci tóte se aduna in giurulu tronului celui'a Prea-inaltu. Canta si salta si lauda intreitru pe facatoriulu a-tóte. O ce cantare frumósa, ne mai audíta de urechia omenésca! „Marire intgu cei de susu lui Domnedieu, si pre pamentu pace si intre ómeni buna invoice.“ Dara pre ceriu ce stea minunata se aréta. Stea cá-si care minunata nu s'a mai vedítu. Dar' ea caletoresce undev'a, én' privesce se opresce la Vífleimu. Dara pe pamentu ce mişcare neobícñnuita se aréta? Unde mergu acei trei crai. Privesce angerulu s'a scoboritu la Pastori, le spune cev'a, ei indata lasá turmele si grabescu la Vífleimu, ómenii de bucuria nu sciu ce se se faca. Toti suntu im-

bracati in haine noue, toate fețele sunt vesele, toti se vedn a fi fericiți. Bucuria că acést'a nu s'a mai vediutu pe pamentu. Vecinulu merge la vecinu si acést'a éra-si la acél'a. Tóta lumea este vesela, numai dóue fiintie sunt triste si superate Diabolulu si Jadulu! Pentru-că ambii 'si pierdu domni'a. Si cum se nu fia bucuria in ceriu si pre pamentu si in tóta lumea, candu a sositu Messi'a celu asceptatu de toti. Audi Adame, a venitu Messi'a! Audi Eva a venitu. Audi óme a venitu. Audi Adame a venitu mantuatoriulu teu, audi Eva a venitu sdrobitoriulu sierpelui ce te-a insielatu, audi óme a venitu deschidietoriulu raiului.

Pre carele l'a visatu cuviosii, pre carele l'a asceptatu patriarchii, pre carele 'lu prevestescu profetii, pre carele l'a doritu tóte popórele — éta-'lu aici. Unsulu Domnului, pacificatoriulu popóreloru, mantuatoriulu, omenimei, éta-lu in iesle culcatu la Viffeimu. De acum nu mai plange, nu mai suspiná. cí mai vêrtosu te bucura si te veselesce. Preste puçinu éra-si vei vedé pomii raiului, éra-si te vei indulcí de desfatarile ceresci. Si pâna cându, pâna ací si in raiu erái omu, de ací inainte vei fi asemenea angeriloru. — Acumu s'a nimicitu puterea diabolului, nu te va poté insielá mai multu. Acum a incetatu blastemulu celu de demultu si in locu-i a urmatu binecuventarea cea noua. Omulu de ací inainte morindu móre fericirei, si nu iadului; móre lui Domnedieu si nu Diabolului. — Astadi in loculu suspineloru se audu laude, in loculu plansuriloru strigari de bucuria. Si cum se nu, candu tóte bunatatile pierdute s'au-redobânditu! O! benecuventatu astadi, căci ne-ai adusu tóte acestea! Cu dreptu dara ne bucuramu si ne veselimu, serbandu nascerea Domnului. Bucurati-ve dara in Domnulu si éra-si dícu bucurátive. Cântati Domnului totu pamentulu 'si cu bucuria laudatî-lu popóreloru că s'a preamaritu!

Vasiliu Filipu
parochulu Lapusiului romanu.

Catechesea la nascerea Domnului.

1. Prea s. Fetióra Mari'a nu remase firesce multu la matusia-s'a Elisabet'a, ci numai câtv'a tempu, apoi se reintórse érase la Nazaretu. De aci trebui se caletorésca in curându dinpreuna cu mirele seu s. Josifu in cetatea Vifleimu, la mandatulu Imperatului romanu Augustu. Inse F! din Nazaretu pana in Vifleimu e departe, celu puçinu 30 óre. Deci nu e mirare, cà Josifu si Mari'a s'au ostenitu de cale si au flamenditu. In fine candu au ajuusu in Vifleimu erá sér'a tardîu. Si acum unde se nopteze? unde se capete cev'a de mancare? Mari'a si Josifu eráu avuti de daru si vertuti, inse nu aveáu bani. De ace'a ei mersera dela casa la casa; inse ori unde bateáu in pórtá, nu-i lasá nimenea, cá se mâna preste nópte séu se capete cev'a de mancare. De ace'a intristati esîra afara din cetate, si acolo aflara una pescera. In pescer'a acést'a cugetara ei, voru remané preste nópte, pentru-cá e mai bine aci, decátu pre campu sub ceriulu liberu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Acum ascultati I. F. si ve mirati! aici in pester'a acést'a pre la 12 óre nóptea vení pre lume Fiiulu lui Domnedieu. Rescumperatoriulu, cá pruncu micu, adeca se nascù din Prea S. Fetióra Mari'a, precum ne rogàm si in salutare angérésca, unde dîcemu: „cà ai nascutu pre Mantuitoriulu etc.“ Asiá s'a facutu omu Fiiulu lui Domnedieu. O ce bucuría santa! ace'a fù un'a nópte sânta si binecumentata. Si cum nu? cându unulu nascutu Fiiulu lui Domnedieu Rescumperatoriulu omenimei s'a nascutu cá unu pruncu prea iubitu. — Mari'a si Josifu avura bucuria atâtu de mare, incâtu nu se póte spune; ei nu poteáu indestulu priví si sarutá prunculu celu iubitu; dara-lu si adoráu de un'a data, pentru-cá nu a fostu unu pruncu comunu, ci dedata Fiiulu lui Domnedieu, va se díca: Domnedieu si Omu.

Mari'a 'lu infasiá, si-lu puse in iesle pre fênu si paie, pentru-cá nu aveá léganu séu perina.

3. Pre tempulu acest'a la mediulu noptii, dormiáu tóte in Vifleimu; numai pre câmpu eráu descepti, lângá turmele lorú, nisce pastori seraci inse evlaviosi. Si ce se in-

templă? Pre pastorii acesti'a i cuprinsè de-una-data una lumina mare, si unu angeru stralucitoriu stete inaintea loru. Pastorii au inceputu au se teme, ér' angerulu le dîse: nu ve temeti; eu ve vestescu bucuria mare: in ast'a nópte s'a nascutu Rescumperatoriulu. Mergeti numai, si in un'a pescera aprópe de Vifleimu veti aflá unu pruncu infasiatu in scutece, acest'a este Isusu Ffiulu lui Domnedieu. — Pre cându le vorbiá ast'feliu angerulu, venira inca multi angeri, si cântáu cu mare bucuria: „marire intru cei de susu lui Domnedieu, si pre pamentu pace si intre ómeni buna voire.“

Indata-ce se reintórsera ângerii éra-si in ceriu, au alergatu pastorii la Vifleimu, si aflara in pescera pre Josifu si Mari'a si in iesle vediura pre Isusu celu iubitu si gratiosu. In liniscea cea mai mare si plini de reverintia si bucuria santa, mersera apoi mai aprópe de pruncu, ingenunchiara inaintea lui, si nu-lu poteáu indestulu privi si adorá. Bucuranduse si multiamindu' lui Domnedieu, cà a tramisu pre Rescumperatoriulu in lume, s'au reintorsu apoi acasa, unde au spusu, câte au vediutu si audítu. Pruncii pastoriloru firesce inca au voitu se véda pre Christosu; ei venira si-i adusera daruri, lapte, untu, miere etc. Precum au facutu pruncii acei'a, asia trebue se ve bucurati si voi de nascerea lui Isusu, si se-i faceti bucuria. Vedeti! Isusu prunculu e Ffiulu lui Domnedieu, care s'a scoboritu din ceriu, s'a facutu unu pruncu atátu de seracu si fara de ajutoriu, câtu nu aveá nice macaru léganu séu patutiu. Si: pentru-ce a venitu Rescumperatoriulu? Dênsulu voi se suferè in iesle seracia si lipsa, si pre cruce mórte amara pentru noi ómenii, ma si pentru pecatele vóstre, cá asia se poteti ajunge in ceriu Precumu pruncii pastoriloru au adusu daruri lui Isusu, asia voiesce si dela voi cev'a. Eu sciu ce, éta ve spunu: anim'a vóstra curata si nevinovata, — dênsulu voiesce, cá se fiti tare bravi, se ve rogati si se invetiati cu diligintia.

Unde s'a nascutu Isusu? „La Vifleimu in un'a pescera.“ Din cine s'a nascutu? Pentru ace'a cum ne rogamu in Simbolulu credintiei? Fiindu-cà Rescumperatoriulu nu e numai omu adevèratu, ci si Domnedieu adevèratu, si fiindu-cà Prea S. Mari'a l'a nascutu, de ace'a numimu noi pre mam'a

lui D.-dieu, si „nascătoria de Domnedieu,“ precum ne si rogamu: „Prea S. Nascătoria de Domnedieu rógate pentru noi!“

Cine e rescumperatoriu? Cine l'a nascutu? Pentru ace'a cum numimu pre mam'a lui Domnedieu? — Cine a tramisu din ceriu pre Christosu? — Vedeti, câtu de tare a iubitu Domnedieu pre ómeni, mai multu decâtu ne potemu intipuí.

Domnedieu a tramisu din ceriu pre uniculu seu fiu, cá se rescumpere pre ómeni, si se faca, cá ómenii se fia buni si asia se ajunga in ceriu. O! câtu de mare este iubirea lui Domnedieu! Pentru ace'a remaneti pururea virtuosu si bravi, cá Domnedieu si Isusu se ve póta avé plăcuti; pentru-cá Domnedieu iubescce numai pre cei bravi; la ace'a nu cauta: óre voi sunteti seraci séu avuti? Isusu, Mari'a, Josifu si pastorii au fostu seraci, inse tare evlaviosu si bravi, pentru ace'a avù Domnedieu bucuría in ei; ér' ómeniloru celoru rei nu le-a concesu Domnedieu se scíe cá s'a nascutu Isusu. *Cluj / Central University Library Cluj*

Noi in toti anii serbàmú érn'a nascerea lui Christosu séu Craciunulu, intru aducerea aminte, cá Isusu Rescumperatoriu nostru, a venitu in lume, ne bucuràmú si multiamimu pentru ace'a lui Domnedieu din tóta anim'a. Si fiindu-cá Isusu s'a nascutu nóptea, asia de cu nópte mergemu la baserica; ma tóta nóptea priveghiéza ómenii, anunciandu nascerea Domnului prin colinde si alte cantari de lauda.

Cá se aveti intipuire de colinde religióse, éta ve aducu inainte câteva strofe frumóse:

O, ce veste minunata!
In Vifleimu ni se-aréta,
C'a nascutu pruncu
Din Spiritu Santu
Vergur'a curata.

Pastorii vediendu o zare
Din ceriu o lumina mare —
Ei flueráu, angerii cantáu,
— Cu totii se bucuráu.

séu :

Astadi profetiile
Si tóte scripturile
Despre Mesi'a Christosu
Tóte s'au plinitu frumosu ;
Cá Mesi'a celu doritu
Astadi in lume-a venitu.
Unde este-acum unu omu
Precum a fostu Solomonu ?
Cá se cante Alelui'a
Din cantarile-acelui'a, —
Vomu cântá acum si noi
In timpáne si-'n cimpoi etc.

Recensiu ne.

„Tatalu nostru.“ Unu ciclu de meditatiuni, compusu de Dr. Victor Szmigelski. — Venitutu e destiniatu pentru fondulu unui pensioatu de fetitie in Blasiu. — Cu aprobérea Prea-veneratului ordinaratulu metropolitanu. — Pretiulu 50 cr. v. a. Blasiu 1888. 8° micu. 117 pag.

Bucúria adéverata am sémțitu, o marturisimu sinceru, primindu la máná carticie'a aci anunciata. Cáci dába ori si ce aparitiúne pre terehulu literaturéi nóstre, luándu afara casulu candu ar' fi vre-o aparitiúne nesanetósa, ne úmple de bucuria, cu atátu mai multu sémțimu bucuri'a acést'a atunci, candu potemu salutá câte-o aparitiúne literaria menita de-a promová si nutrí sémțimentulu religiosu si moralu, fara de care nu póte esistá bunastarea sociala. Acestu feliu de literatura la noi, dorere, este inca aprópe cu totulu necultivatú; si pentru ace'a se va affá indreptatita bucuri'a nóstra sémțita chiaru si la singur'a primire a cartii aceste'i'a.

Cu indestulire amu vediutu inse si din cetirea opusculului acestui'a, cá cuprinsulu corespunde pre deplianu asceptariloru nóstre legate de numele auctorului, carele dejá prin alte scrieri ale s'ale ne este cunoscutu. — De obiectu alu meditatiuniloru si-a alesu dlu aucturu rogatiúnea propusa ómeniloru de insusi Mantuitoríulu lumei, rogatiúnea ace'a despre care prea frumosu scrie (pag. 11): „cá ea cuprinde

totu, ce avem si putem se cerem vre-odata cu cuviinta dela Domnedieu“. Ma s. Augustinu vorbesce fórte nimeritu candu observa, cà déca vomu cercá tóte rogatiunile, cari se afla prin cartile s. Scripture, nu vomu aflá printr'ênsele nimicu, ce nu s'ar' cuprinde in cuvintele rogatiunei „Tatalu nostru.“ Cu dreptu cuventu a potutu deci díce s. Ciprianu, cà rogatiunea „Tatalu nostru“ e evangeliulu prescurtatu. — Alegerea obiectului prin urmare n'a potutu fi mai nimerita.

In diece meditatiuni espune dlu auctoru rogatiunea acést'a adevveratu domnedieésca. — In meditatiunea cea de-antaia „*Dómnne invétia-nz se ne rogamu,*“ care servesce dreptu introducere, se espune lips'a si natur'a rogatiunei, folosulu ce ni-lu procura nóue insine, si placerea ce-o causéza lui Domnedieu.

In meditatiunea a dóu'a „*Tatalu nostru, care esti in ceriuri*“, dlu auctoru cu unu stilu mai multu decâtu oratoricu, putem se dícemu chiaru poeticu, care ne reamintesce contemplarile minunate ale s. Augustinu, espune binefacerile nenumerate alui D-dieu si pretiulu nesfêrsítu alu rescumperarei nóstre prin Isusu Christosu, in urm'a càroru putem se ne indreptamu catra Domnedieu cu frumósele cuvinte „Tatalu nostru.“ „Cuvintele aceste (díce dlu auctoru la pag. 15) ne deschidu o carte misteriósá si mai avuta in cuprinsu decâtu istori'a genului omenescu. Acést'a e cártea in care stà scrisa grati'a si iubirea Parintelui cerescu incepêndu dela crearea omului pana la rescumperarea lui, si dela rescumperare pana astadi si pana in eternitate.“

In meditatiunea a trei'a „*Santiésca-se numele teu,*“ ni se spune cà sântirea adevverata a numelui domnedieescu constà in incungiurarea peccatorulu. „Si intr'adeveru déca numele lui Domnedieu s'ar' sânti dela o margine a pamentulu pana la ce'alalta, atunci aci pre pamentu nu ar' mai esistá peccatu si pedépsa, nu miseria, nu inimicitia si frica; atunci ómenii ar' traí aci pre pamentu, cá si candu ar' traí dejá in ceriu“ (pag. 25).

Meditatiunea a patr'a „*Vina imperati'a t'a*“ ne invétia, cumcà imperati'a ace'a care o avem se o cerem cu de-adinsulu in rogatiunea Domnulu, constà in pacea sufletésca, adeca in pacea cu Domnedieu, in pacea cu ómenii, in

păcea cu noi insine. In modu petrundietoriu descrie dlu auctoru fericirea unei anime care posede pace adeverata „pacea lui Domnedieu, care trece preste tóta mintea,” facându se resalte diferinți'a unei ast'feliu de anime de câtra o anima care nu-si cêrca fericirea decâtu numai in lumea acést'a trecátore.

In meditatiunea a cinci'a „*Fia voi'a t'a precumu in ceriu, asia si pre pamentu,*” ne propune dlu auctoru de esemplu pre Domnulu nostru Isusu Christosu, carele pentru noi a suferitu cu paciintia cele mai crancene doreri, si ne invétia, cá asemenea santului Paulu, intre tóte intemplantile vietii, se dîcemu cu resignatiune in Domnedieu: „Dómnne ce vrei se facu eu?”

In meditatiunea a siés'a „*Pânea nóstra cea de tóte dîlele dà-ni-o nóue astadi,*” dupa-ce se combate in modu elo-cinte lucsululu celu atatu de incuibatu in tóte clasele societatei, se spune cá Mantúitoriulu punendu cuvintele citate in rogatiunea s'a „nu a avutu in vedere numai pre cei seraci” cí „voi'a lui a fostu cá toti de-o potriua se ne rogamu asia.” Cáci avutii inca trebue se scie „cá fara de binecuventarea cê vine de susu, tóta avuti'a si tóta ostenél'a loru e neroditóre;” mai departe fiindu-cá „religiunea nóstra nu e religiunea egoismului” (vedi pag. 62). Si de ací plecându dlu auctoru espune fórtre frumosu detorintiele iubirei imprumutate si a ajutorarei reciproce.

In meditatiunea a sieptea „*Si ne iérta nóue pecatele nóstre*” descrie auctorulu greutatea pecatului, si demonstrandu lips'a penitintiei, esplica intielesulu cuvintelor numite astufeliu: „Simple-su cuvintele: Si ne iérta nóue pecatele nóstre — dara ele cuprindu tóte dorerile, cari le-au luat asupra-si mielulu lui Domnedieu, care pórtá pecatele lumii. Prin cuvintele acestea depunemu la petiórele scaunului lui Domnedieu tóte loviturile de sbiciu, tóte picaturile de sânge, toti spinii, tóte cuiele, cari au luat parte in dorerile si chinurile acelea, prin cari Fíiulu lui Domnedieu a stersu multîmea faradelegiloru nóstre.”

In meditatiunea a opt'a: „*Si ne iérta nóue pecatele nóstre, precumu si noi iertamu gresitiloru nostri,*” dreptu esplicare ne conduce auctorulu pre muntele doreriloru, pre

Golgot'a, si acolo ne pune facia cu crucea pre care erá ater-nata Dreptatea îns'asi, Fíiulu lui Domnedieu, carele si între cele mai crancene doreri, între huirile si batjocurile popo-rului nemultumitoriu, remane liniscitu, si se róga chiaru pentru elu: „Parinte iérta-le loru, cá nu sciu ce facu.“ — Din acestu esemplu stralucitu deduce apoi auctorulu pre-ceptulu celu maretiu alu iubirei crestine, acestu esemplu ni-lu prescrie de medicina contr'a toturoru sêntieminteloru si do-rintieloru de resbunare.

In meditatiunea a nóu'a: „*Si nu ne duce pre noi in-ispita*,“ ni se spune cá ispitele, ce permite Domnedieu se vina din candu in candu asupr'a nóstra, de-sî adese-ori suntu grele, cu tóte aceste suntu de-a se primí cu multiumita din mân'a lui Domnedieu, cáci acele suntu indreptate numai spre probarea nóstra, si nici candu nu intrecu poterile nóstre: éra resplat'a pentru suferintiele aceste este eterna. „O cátu de frumósa e lupt'a ostasiloru lui Christosu! Lupt'a loru duce la invingere, ispitele loru ducu la mantuire.“ (p 103).

In fine in meditatiunea din urma „*Ci ne mantuesce de celu reu*“ auctorulu ne rapesce cu sine printr'o vedenia sufetéscá in ceriu, inaintea tronulu domnedieescu, in midiloculu fericiteloru spirite ceresci, la isvorulu vietii, unde domnesce fericirea, bucuri'a si indestulirea eterna, unde vomu fí scapati de totu necasulu, de tóta dorerea si de totu reulu, eschiamandu cu S. Paulu: „O mórte, mórte, de ce nu lasa totusi amarél'a t'a pre toti moritorii se díca: Doru am se me deslegu, si se fiu cu Christosu!“

Din espunerea acést'a scurta si nedeplinita a celoru contienute in meditatiunile aceste, se vede de-o parte, cu cátu dreptu a potutu numí s. Ciprianu rogatiunea „Tatalu nostru“ evangeliulu prescurtatu, dara se vede totu-odata si ace'a, cá in carticic'a acést'a se cuprinde pre scurtu tóta in-vetiatur'a morala a santei nóstre religiuni. Si prin urmare din acestu punctu de vedere asemenea nu potemu decatu se felicitamu pre dlu auctoru.

In fine ce privesce limb'a si stilulu, in cari suntu scrise meditatiunile aceste, constatamu éra-si cu indestulire, cá stilulu este netedu, chiaru si armoniosu. Éra ce se referesce la limba, se vede cá dlu auctoru si-a datu tóta silinti'a, cá

acé'a, reimanendu trépt'a progresului limbisticu pana acumu facutu, se fie totusi la intielesulu tuturoru cetitoriloru. — Aci inse se ne permita dlu auctoru observatiunea, cá amu fi doritu, anume considerandu scopulu scrierei aceste'i'a, de-a dá adeca o carticica buna, placuta, instructiva si morala in manile poporului nostru, cá se nu fie folosite câtev'a expresiuni si cuvinte, cari anevoie credemu cá voru fi intielese de toti. Asia p. e. la pag. 6. vorbindu-se despre Mantuitoriulu nostru si despre viét'i'a lui cea plina de sacrificii, indurate pentru noi, se díce: „Astu-feliu tóta viét'a lui pamentena erá o rogatiune intrupata.“ — Noi nu voimu se tragemu la indoiala adeveretatea teologica a cuvintelorunite; dara cu tóte acestea suntemu de parere, cá, pentru a incungiurá cestiuni inutile, mai alesu candu se scrie pentru tóte conditiunile de ómeni, se nu se foloséca cuvinte si expresiuni referitóre la natur'a lui Domnedieu si a lui Isusu Christosu afara de acele cari le aflamu in Scripturi si in isvórele nesecate a traditiunei.

Mai departe aflamu si cuvinte, cari celu pucinu pana acum nu-su folosite in limb'a romana, precum la pag. 21 „*sfortiare*,” — „*neefonica*“ (pag 24), cuvinte, cari repetímu, anevoie voru fi intielese de catra toti cetitorii. — Ma ce e mai multu la pag. 63 aflamu dñsu despre omu, cá este o fiintia „*caricata*“, o expresiune acést'a, care, o marturisimu sinceru, cu tóta báterea de capu nu amu potutu-o intielege nici noi insine.

Precum vede inse ori si cine, observatiunile aceste nici decumu nu atingu meritulu lucrului, si daca le-amu facutu, intentiunea ni-a fostu numai, cá se atragemu asupr'a loru atentiunea dlui auctoru, avêndu incredere cá intr'o a dóu'a editiune, care speramu cá nu va intardiá, le va indreptá asiá, încátu carticic'a acést'a se fie intru tóte acomodata scopului si intentiunei s'ale.

Dupa aceste credemu, cá ar' fi o vatemare pentru on. publicu cetitoriu, daca amu mai recomandá carticic'a acést'a; cáci este vorba de a-si cascigá o lectura buna, instructiva, morala si folositóre pentru tóte etatile, si mai departe de a contribuí cu o modesta sumulitia spre ajungerea unui scopu frumosu si maretiu, spre redicarea unui pensionatu de fetitie, din care éراسi numai natiunea va trage folósele.

Rectificare la publicațiunea „Despre starea fondurilor diecesane din dieces'a Lugosului.“

(Nr. 11, pag. 465 — 1888.)

La Nru 11, pag. 465., catra fine dupa cuventele „*apoi se se deslucésca óre-cum stáu banii depusi in cass'a parsimoniala fallita din Lugosiu*“ se se adauga următoriele: „si óre prelânga ce inter-usuriu se dáu impromuturile si in privinti'a acést'a *nu se face deosebire între centralisti si plebeii provincialisti?*“

Se trecemu inse la unele observari speciale:

1) *Restantia de camete.* Inaintea noastră avem ratiunile de pre 1885 si 1886. Comparandu restantiele cametelor cu finea acestoru ani aflamu, că precându la ratiunile fondului viduo-orfanale se dîce că restanti'a de cameta cu finea anului 1885 e 5,906 fl. 80 cr., — pre atunci la ratiunile anului 1886 ace'a restantia e strapusa cu 5730 fl. 54 cr. séu cu 176 fl. 26 cr. mai puçinu. — Atare diferintia aflamu si la Fondulu Jovaianu. — Marcarcă acésta diferintia o-amu poté esplicá cu replatirea capitalialoru in decursulu anului, — ace'a totusi s'ar' poté delaturá priu susceperea si impartirea mai chiara a rubricelor de ratiuni, — din care apoi la prim'a vedere s'ar' aflá causa diferintiei, ce'a-ce multu ar' contribuí la esactitatea ratiuniloru.

Amu dîsu că diferinti'a de mai susu inca o potemu esplicá, — dara ne vine batatoriu la ochi, că precandu la unele fonduri restanti'a de camete strapusa dintrunu anu in altulu e mai mica: pre atunci, ace'a restantia de esemplu la *Fondulu baser. catedr.* e mai mare. Si anume: la finea anului 1885 restanti'a a fostu 290 fl. 53 cr., — la anulu 1886 ace'a restantia e strapusa cu 355 fl. 03 cr. séu sum'a restantie de cameta a crescutu cu 64 fl. 50 cr. Cum poté inse se crésca restanti'a de cameta dela finea anului pâna la inceputulu celui urmatoriu? cum se voru poté complaná diferintiele ataroru restantie cu ratiunile anului trecutu si in celu venitoriu? Acésta a buнасéma ar' cere deslucire

Se remanemu inse totu la *restantie de camete.* Cu finea anului 1885 a fostu restantia de cameta 11,164 fl. 75⁵/₈ cr., — respective: 11,034 fl. 66¹/₂ cr., Restanti'a acést'a cu finea anului 1886 s'a suitu la suma enorma *de 12,961 fl. 31 cr.*, — séu in locu cá ace'asi restantia enorma se scada, a mai crescutu cu *1926 fl. 64¹/₂ cr.* Era din restanti'a si competinti'a anului la olalta in suma de 17,934 fl. 22¹/₂ cr. abia s'a incassatu 4972 fl. 91¹/₂ cr., deci neci atât'a câtu face competinti'a curenta de 6899 fl 56 cr.

Se compute acum ori si cibe, căta paguba au fondurile si banii clerului in totu anulu numai din restantia de camete? Celu puçinu dupa 12,961 fl. 31 cr. este o paguba anuala de 907 fl. 29 cr. cá cameta curenta de 7⁰/₁₀ dupa ace'a suma.

Neci amu dice cev'a déca restantiile aceste ar' fi transitorie; dara cum se vede din ratiunile aniloru de mai 'nainte, — luandu-se afora anulu 1883, — acele suntu stabile, si totu mereu in crescere. De va merge acést'a totu asia, restanti'a de camete in scurta vreme va formá nu $\frac{1}{3}$ -a parte ci $\frac{1}{4}$ parte a capitalului." (De aci apoi urméza contiinuaarea deja publicata.)

La mormentulu lui Zacharie Boiu

parochu si protopopu em. alu Sighisóbrei.

Éta di de despartíre,
Dí de jalnica jelire
Pentru-alu nostru bunu parinte,
Demnu in fapte si 'n cuvinte!

O viétia multu cinstita,
Din fapte bune 'mpletita,
Tu te stingi de pre paméntu
Dupa-alu Domnului cuvéntu!

Betránetrie lungi si bune,
Pline de intieptiune, Library Cluj
O viatia crestinésca
Pentru pat:ia cerésca!

Gur'a cea cu dulci cuvinte
Ea de astadi inainte
Incetéza-a ne 'nvet á,
Calea drépta-a ne-aretá.

Fii tei 'ti saruta mân'a,
Binecuvéntându tierfn'a,
Ce 'nvelesce trupulu teu,
Odichnesce 'n Domnedieu!

In beseric'a cerésca
Domnedieu te 'nvrednicésca,
A servi la-altariulu sfântu,
Cum ai servitu pre paméntu!

Si cunun'a ti-o primesce,
Care Domnulu ti-o gatesce,
Tie si la toti ai sei
Credintiosi invetiacei!

Scrisa de fiulu scu **Z. Boiu jun.**

Cându erá se punemu su pressa diariulu, primirámu din Blasiu trist'a scire, cá

Unchiulu si parentele-crescutoriu
alu Redactorelui acestui diariu si alu fratiloru sei

JOANU FEKETE NEGRUTIU

Canonicu lectoru alu Besericei Catedrale Metropolitane din Blasiu, A'sesoru alu Tribunalului matrimoniale de a II-a instantia pentru Diecesele sufragane, Inspectoru alu tuturoru scóloru elementarie din Archidieceasa, Membru alu Esactoratului si alu Comisiunei scolastice archidieceasane, Assesoru alu S. Scaunu Consistorialu Metropolitanu, precum si a celui Episcopescu alu Gherlei, membru pe viétia alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului románu etc. etc.

dupa una bóla de nervi de trei ani de díle

a repausatu

in nóptea dinspre 4 l. c. la 2 óre d. m. n. in alu 71-le anu alu vie-tii si 45-le alu preotiei.

In primii numeri din anulu urmatoriu ai diarului nostru vomu publicá portretulu si biografi'a scumpului nostru defunctu. De asta-data, dupa ángustimea locului de care mai potemu dispune ne mar-ginim la o mica schitia biografica.

Joanu Fekete Negrutiu s'a nascutu in comun'a Sucutardu, comitatulu Solnócu-Doboc'a, in 30 Ianuarie st. v. 1817. Primele studii le-a facutu la scólele piaristiloru din Clusiu in anii 1825—1830; — ér' cursulu gimnasialu, filosoficu si teologicu l'a facutu la Blasiu pâna la anulu 1842, cându si fú denumitu de profesoru la gimnasiulu din Blasiu. In 1843 se ordiná de preotu celibe. In 1847 fú denumitu de parochu si archidiaconu alu Clusiiului, care officii le impleni cu zelu si abnegatiune pâna la anulu 1862, cându fú alesu de canonicu-can-celaru alu Besericei catedrale metropolitane din Blasiu. Pre lánga officiuulu de canonicu mai portá si alte numeróse officii. Fú directorulu cancelariei metropolitane si secretariu alu fericitului in Domnulu Me-tropolitu Alesandru Sterc'a Siulutiu, apoi protopopu alu Blasiului si alu Biiei, directoru alu institutului preparandialu si alu scóloru normale si de fete din Blasiu, presidente alu Comisiunei scolare s. a. — In 1847 fusé denumitu din partea guvernului transilvanu de revi-sorulu alu Cártiloru romane; — ér' in 1863 fú alesu deputatu la diet'a din Sibiu, care 'lu trimisé si la consiliulu imperialu din Vien'a. — A scrisu mai multe cárti pentru scólele elementare si o gramatica pentru magiarii cari dorescu a-si însusí limb'a románésca. — Dar' preste tóte mai multu a merítatu dela Natiune prin ace'a, cá a cres-cutu o multime de teneri — nepoti si straini — harnici de-a lucrá pe feliurite terene pentru inaintarea si redicarea ei.

A lasatu, — pe lánga o fundatiune missala, — si o fundatiune de stipendii de 4000 floreni, din care in fie-care anu se voru dá sti-pendii pâna la sum'a de 200--240 fl. si totusi fundatiunea se va urcá cu tómpulu la 50 mii floreni, cându apoi se voru poté distribuí pe anu 2500—3000 fl. cá stipendii.

Domnedieu se-lu ierte si se-lu odichnésca !